

İMAR KİRLİLİĞİNE NEDEN OLMA SUÇU ÜZERİNE DEĞERLENDİRMELER

DAVAYA KONU SUÇTA KORUNAN HUKUKİ DEĞER

İmar kirliliğine neden olma suçu Türk Ceza Kanununun ikinci kitabında “Topluma Karşı Suçlar” a dair üçüncü kısmının ikinci bölümünde “Çevreye Karşı Suçlar” başlığı altında 184. Maddede düzenlenmiştir.

İmar Kirliliğine neden olma suçunda korunan hukuki değer imar düzeninden ziyade bireylerin sağlıklı ve düzenli bir çevrede yaşama hakkıdır. Buna ilişkin olarak ruhsatsız ya da ruhsata aykırı yapılaşmanın oluşturduğu görüntü kirliliği dolayısıyla çevre kirliliğinin önlenmesine yönelik cezai yaptırım öngörülmüş olup, bu madde ile korunan hukuksal yarar ise çevredir.(1)

SUÇUN KONUSU “BİNA”

Türk Ceza Kanununun 184. Maddesinin gerekçesinde de belirtildiği üzere madde metninde yer alan “inşaat, yapı, bina belediye sınırları, özel imar rejimine tabi yerler, imar planı veya ruhsatı, yapı kullanma izni” gibi kavramlar da imar mevzuatına bağlı olarak yorumlanmalıdır.

TCK’nin 184/1 maddesinde suç olarak tanımlanan fiil, yapı ruhsatı almada veya ruhsata aykırı olarak bina yapmak veya yaptırmaktır. Buna göre suçun konusu “bina”dır. Ancak düzenlemede “bina” kavramına veya niteliğine ilişkin herhangi bir tanımlama ya da belirleme yapılmamıştır.

3194 sayılı İmar Kanununun 5. Maddesinde **“Bina”**; *kendi başına kullanılabilen, üstü örtülü ve insanların içine girebilecekleri ve insanların oturma, çalışma, eğlenme ve dinlenmelerine veya ibadet etmelerine yarayan, hayvanların ve eşyaların korunmasına yarayan yapılar* şeklinde, **“Yapı”** ise *“karada ve suda, daimi veya muvakkat, resmi ve hususi yeraltı ve yerüstü inşaatı ile bunların ilave, değişiklik ve tamirlerini içine alan sabit ve müteharrik tesisler”* biçiminde tanımlanmıştır. Bu tanımlara göre “yapı” kavramı “bina” kavramını da kapsayan daha geniş bir kavramdır. Başka bir deyişle her bina aynı zamanda bir yapıdır, ancak her yapı bir bina değildir.

Yargıtay 4. Ceza dairesi suçun konusunun tanımlanmasında bina ve yapı kavramlarına bilinçli olarak farklı anlamlar yüklemiştir. Zira vermiş olduğu kararlarda binanın tam olarak tanımı yapılmamış olsa bile, “bina” unsurunu 3194 sayılı İmar Kanununun 5. Maddesindeki anlamı ve açıklamasına tabi tutmuştur. [2] Yargıtay, işbu kararlarında, imar mevzuatına aykırı olsa dahi suçun oluşması bakımından TCK 184 anlamında bina yapıldığı göz önüne almaktadır. Başka bir ifadeyle, imar mevzuatına aykırılık idare tarafından tespit edilmiş olsa bile, her imara aykırılık TCK 184’te bahsedilen suç oluşturmamaktadır.

Açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, maddenin birinci fıkrasında Kanununun cezalandırdığı husus yapı olmayıp, binadır. Bu nedenle, gerek bilirkişi incelemesinde ve gerekse de hükme esas alınan gerekçede, sanıklar tarafından gerçekleştirilen eylemler nedeniyle ortaya çıkan ruhsata aykırı yapının, İmar Kanununa göre bina

vasfında olup olmadıklarının tespiti hususu suçun meydana gelip gelmediği konusunda önem kazanmaktadır. Zira suçun konusu binadır.

RUHSATA AYKIRILIĞIN BİNA HACMİ İÇERİSİNDE KALIP KALMADIĞI

Bu değerlendirme yapılırken Yargıtay tarafından göz önünde tutulan bir husus, yapılan değişikliğin bağımsız bölüm hacmi içerisinde kalıp kalmadığıdır. Eğer yapılan değişiklikler bağımsız bölüm hacmi içerisinde kalıyorsa zaten suç oluşmamıştır. Bağımsız bölümün hacmi değerlendirilirken ise, bağımsız bölümün dış noktaları göz önüne alınmış ve bağımsız bölümün dış noktaları olan hacminin dışına bir taşma olup olmadığı değerlendirilmiştir.

HSYK GÖRÜŞLERİ DE İŞBU SUÇUN İDARİ YAPTIRIM GEREKTİĞİ YÖNÜNDEDİR

Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Hukuki Müzakere Toplantıları 13. Grup toplantılarında imar kirliliğine neden olmak suçu 7. Konu olarak görüşülmüş olup, grup olarak imar kirliliğine neden olma suçunun idari yaptırımın konusu olması gerektiği kanaatine varılmıştır. Bu sayede adliyedeki iş yükünün hafifletilmesi amaçlanmıştır. Diğer yandan Yargıtay 4. Ceza Dairesinin son yıllardaki kararlarında da, basit tadilat ve tamirat gerektiren işler, balkon kapatmalar ve birçok durumun idari yaptırım gerektirdiği, TCK 184. Madde anlamında suç oluşturmadığı, esas olanın çevre olduğu, bu suçta korunan hukuki değer de çevre olduğu dolaylı da olsa belirtilmiştir.

DAVAYA KONU SUÇTA HÜKMÜN AÇIKLANMASININ GERİ BIRAKILMASI HÜKÜMLERİNİN UYGULANIP UYGULANMAYACAĞI

Türk Ceza Kanununun 184/5 maddesinde bir etkin pişmanlık hali öngörülmüştür. Bu maddeye göre kişinin etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanması halinde kamu davası açılmayacağı, açılmış olan kamu davasının düşeceği, mahkum olunan cezanın bütün sonuçlarıyla ortadan kalkacağı öngörülmüştür. Anayasa Mahkemesinin 12.06.2008 tarih, 2004/92 E. Ve 2008/119 K. Sayılı kararında[3] “Söz konusu hükümden yararlanabilmesi için hakkında takibat yapılmakta olan veya hakkında dava açılan ya da ceza alan kişinin; ruhsatsız bina yapmış veya yapıyor ise ruhsat almak ya da ruhsata aykırı davranmış ise, ruhsatına uygun hale getirmesi gerekmektedir. *Ruhsat alacak ya da ruhsatına uygun hale getirecek kişi, ya hakkında takibat yapılan ya da hakkında kamu davası açılmış olan veya yargılanıp hüküm almış olan kişi ya da kişilerdir.*” Denilmiştir. Bu durumda taşınmaz üzerinde hukuken tasarruf yetkisi olan kişi ya da kişiler etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanabilecektir. Suça konu taşınmazlar üzerinde herhangi bir tasarruf yetkisi bulunmayan kişinin, ne ruhsat talebinde bulunması ne de başkasının tasarrufunda bulunan yere girip imara aykırılığı gidermesi söz konusudur. Bu durum genellikle Kat Karşılığı İnşaat Sözleşmesi ile inşaat yapan ve teslim eden Müteahhitler tarafından önem arz etmektedir. Zira Yargıtay Kararlarında ruhsat almanın kimin sorumluluğunda olduğunun da kararda tartışılması gerektiği noktasına vurgu yapılmıştır. Hal böyle iken, müteahhidin inşaatı tesliminden sonra taşınmazlar üzerinde herhangi bir tasarruf yetkisi kalmamaktadır. Böyle bir durumda, inşaatı

teslim eden müteahhidin yargılaması yapılırken Hükümün Açıklanmasının Geri Bırakılması hükümlerinden yararlanıp yararlanmayacağı araştırılmalıdır. Çünkü TCK 184/5 maddesi CMK'nın 231. Maddesine göre fail açısından daha lehe olan hükümler getirmektedir. Bu nedenle öncelikle failin TCK 184/5 maddesinden yararlanma imkanının olup olmadığı araştırılacaktır. Failin TCK 184/5 maddesi hükmünden yararlanması olanaklı değil ise bu defa CMK 231. Maddesi hükmünün uygulanabilirliği tartışılacaktır. Müteahhitlerin genel olarak teslimden sonra TCK 184/5 maddesinden yararlanma imkanı objektif olarak bulunmamaktadır. Bu nedenle taşınmaz üzerinde tasarruf yetkisi bulunmayan kişiler hakkında TCK 231. Maddesinin uygulanması şartlarının bulunup bulunmadığı değerlendirilmelidir.

DEĞERLENDİRME

Yukarıda genel hatlarıyla açıklamaya çalıştığımız imar kirliliğine neden olma suçunun konusu bina olup, bu hususta suçun unsurlarının oluşup oluşmadığı noktasında bilirkişilere büyük görev düşmektedir. Zira, projeye aykırılığın ne şekilde oluştuğu, aykırı imalatın bina niteliği kazanıp kazanmadığı, ruhsata aykırı yapılan imalatların ebatları, nitelikleri ve nicelikleri ile neler olduğu, sadece ruhsata aykırı imalatların bina niteliği taşıyıp taşımadığı, yapılan imalatların üstü kapalı, içinde yaşanabilir halde olup olmadığı, raporda açıklandıktan sonra hakim tarafından değerlendirilmesi önem taşımaktadır. Uygulamada karşılaşılan en büyük sorun kanımızca bilirkişilerin ruhsata aykırı imalatları ayırarak değerlendirmek yerine, yapının ruhsatlı yerlerini de işin içine katarak tümel olarak değerlendirmeleridir. Böyle bir durumda ruhsata uygun olan diğer alanlar da suçun konusu haline getirilmektedir.

Yukarıda da değindiğimiz üzere, bu suçta korunan hukuki değer imar düzeninden ziyade bireylerin sağlıklı ve düzenli bir çevrede yaşama hakkıdır. Bu anlamda, binanın dış hacimlerinde taşma olmaksızın, binanın içerisinde yapılan değişikliklerin taşıyıcı sistemlere de zarar vermediği takdirde, bu suçun konusu olmaması, idari yaptırımın konusu olması gerektiği kanaatindeyiz. Zira her durumda ilgili idare imara aykırı yapıların yıkılmasına da karar verip, yapıları imar mevzuatına uygun hale getirme yetkisine de sahiptir.

(1) ÖZBEY Özcan, İmar Kirliliğine Neden Olma Suçunda İçtima Uygulaması

[2] Yargıtay 4. Ceza Dairesi 11.09.2013, E. 2012/22733, K. 2013/21987; Yargıtay 4. Ceza Dairesi 28.03.2012, E. 2010/9713, K. 7321; Yargıtay 4 Ceza Dairesi 08.02.2010, E. 2008/7912, K. 2010/1544; Yargıtay 4 Ceza Dairesi 18.06.2013, E. 2012/24491, K. 2013/19279; Yargıtay 4 Ceza Dairesi 28.03.2013, E. 2012/20404, K. 2013/9187;

[3] Anayasa Mahkemesi, 12.06.2008 tarih, 2004/92 E., 2008/119 K., 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 184 ve 344. Maddelerinde değişiklik yapılması hakkında karar; 05.11.2008 tarihli 27045 sayılı resmi gazetede yayımlanmıştır.